

שיעורים בקול הלשון

בלבביפדיה מחשבה "די" #42386600
בלבביפדיה עבודת השם "גדע" #42368403
צורת אדם בנושא "גבות" #42261759

בלבביפדיה מחשבה	בלבביפדיה עבודת ה'
יתקיים א"ה כל יום רבעי	יתקיים א"ה כל יום חמישי
רח' קדמון 4	רח' הרב בלוי 33
חולון	ירושלים
20:30	20:30

צורת אדם
בנושא גלגל העין
שיעור בקול הלשון
#42293856

בלבבי משכן אבנה

פרשת ויקהל-פקודי ♦ תשפ"ו

תוכן הגיליון

- נקודה מתוך הפרשה עמוד א'-ב'
- לחיות את הפרשה עמוד ב'
- ליקוטים עמוד ג'-ג'
- סוגיות במחשבה עמוד ד'
- שולחן ערוך עם ביאור בלבבי משכן אבנה עמוד ה'
- עץ חיים עם ביאור בלבבי משכן אבנה עמוד ט'
- עץ חיים עם פירושים על התורה ועל העבודה עמוד יב'

נקודה מתוך הפרשה

ויקהל - עדת

ה' (ה' הסדים, וה' גבורות), ולכך דייקא בעשרה - עדה שכינתא שריא, והבן. וכתב בספר הפליאה (ד"ה, וראה והבן דברים נוראים 'כי זה'), וז"ל, אין - ואני, אם תמלאם, אלף יוד נון, אלף נון יוד, עולים דעת, ר"ל מאין ועד אני (כנודע שהם עשרה מדרגות) עדת אחת. ומלת עדת מורה עדות ודעת, עכ"ל עיי"ש.

והבן הרמ"ז (אם לבינה, אות א, אות י), וז"ל, מונה האות באות עצמו כזה, י' פעם י', ו' פעם ו', ד' פעם ד', הכל עולה עדת או הדעת, עכ"ל.

ועיין פחד יצחק, (שבת, מאמר ד'. ועיין עוד בדבריו, חנוכה מאמר יד'), וז"ל, שכאן לפנינו אחד הגילויים של הדברים העמוקים של המהר"ל, דעתת אותיות דעת, כלומר, בכתיבת עדת נעלמת היא תיבת דעת, האותיות בתיבת דעת הן כסידרון, משא"כ האותיות בתיבת עדת, הן שלא כסידרון, עכ"ל.

ולכן דווקא ילפינן שעדת הוא עשרה, מהמרגלים, שהיו דור דעה, ונשלחו ע"י משה דייקא שמידתו דעת, וכתב בהו (במדבר יג, ב. ע"ש רש"י) שְׁלַח לָךְ אֲנָשִׁים, לדעתך.

ודייקא בפרשת ויקהל, שכולה צורת וחבור בני, ראוי שידבר בלשון עדת. ופעם ראשונה שכתוב לשון עדת, הוא לעיל (שמות יג, א) גבי קרבן פסח, דָּבְרוּ אֶל כָּל עֵדֶת יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר בְּעֶשֶׂר לַחֹדֶשׁ הַזֶּה וַיִּקְחוּ לָהֶם אִישׁ שֶׁה לְבִית אָבֹתָ שֶׁה לְבִיתָ, שכל גדרו שנעשה בכנופיא (עדה) דייקא. ונכתב עוד פעמים רבות לשון דעת, ובכל מקום גדרו, עדת ששם יש גילוי של דעת, כנ"ל.

פקודי - כהונת משה

עיין תוס' (ע"ז לד ע"א, ד"ה במה), וז"ל, וה"ר יעקב מאורלייני"ש פירש דאפי' נתקדשו מ"מ כל ז' ימי המלואים שהיה משה מעמיד המשכן ומפרקו היה נחשב כמו במה ואין בגדי כהונה בבמה כדאמר בפ"ב דזבחים (דף קיט ע"ב), עכ"ל.

אולם דבר זה שנוי במחלוקת, כי אמרו (זבחים קא ע"ב), וז"ל, משה רבינו כהן גדול וחולק בקדשי שמים היה, עכ"ל. ובפשטות, אף היו לו בגדי כהונה גדולה. ועיין יפה עיניים (שם, מקורות לכהונת משה), ובאמת מצינו (תמיד כו) שכהונת משה לא היה לה דין כהונה גמורה, שכתב שם שלענין מראות נגעים לא היה כהן. ולהנ"ל נראה שהיה כה"ג לצורך עבודה, וכן לצורך בגדים, ודו"ק.

ולענין אורים ותומים, עיין קול הרמ"ז (שבועות פ"ב, מב). ולענין מעיל, כתב הרשב"א (שם לד, ע"א), וז"ל, ונראה דמשום דמעיל של כהן גדול תכלת נעשה של משה לכן להפריש ביניהן עכ"ל. עיין שו"ת הרשב"א (ח"א, סימן מב).

והנה במגן דוד (אות ד, ד"ה והנה ראיתי כי המעלה), וז"ל, וכתב בפירוש התמונה, כי בשמיטה שעברה, היה משה כהן גדול ואהרן הסגן, ואם קבלה נקבל, עכ"ל.

ונראה שתחילה לעבודה במשכן (ותלוי הדבר בדברי ראשונים ואחרונים מתי שמש משה ומתי שמש אהרן ואכמ"ל), ראוי שיבוא דייקא על ידי משה שהוא כה"ג דשמיטה ראשונה, כנ"ל, ואף בשמיטה זו נשאר בו הארת כהונה והארת כה"ג, אם כי לא בשלמות.

בפרשתו (שמות, פרק לה) כתיב ג' פעמים: כָּל עֵדֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. ובהמשך הפרשה נזכרים בני ישראל ללא התואר עֵדֶת. מהי מהות ותוכן תיבת 'עֵדֶת'?

ביאור מורינו הרב שליט"א

עדה לדינא זהו לפחות עשרה בני"א, (עיין: מגילה כג ע"ב, כתובות עה ע"א, ועוד מקומות). וכתב רש"י (גיטין מו ע"א, ד"ה עדה), וז"ל, עדה - עשרה, דכתיב גבי מרגלים (במדבר יד, כז) לְעֵדָה הָרְעָה, יצאו יהושע וכלב, עכ"ל.

והמהר"ל (סנהדרין צה ע"ב), וז"ל, עשרה הם התחלה של הכלל, כי פחות מכאן לא נקרא עדה, ואין התחלה דכלל האומה, עכ"ל. כי האומה הם רבים, ומספר ראשון של ריבוי הוא עשרה, והבן.

והטעם הפנימי שעדה הוה רק בעשרה, שאמרו (מגילה כג ע"ב), כל דבר שבקדושה לא יהא פחות מעשרה, והיינו עדה כמ"ש שם. וביאר בערוך נטר (ר"ה כו ע"א), וז"ל, דאין עדה פחות מעשרה, ובה כתיב (ויקרא כב, לב) וַיִּקְדְּשֵׁתָי בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּדֹאמְרֵינוּן בְּמִגִּילָה (שם), וכן אמרינו כל בי עשרה שכינתא שריא, וא"כ עדה היא הדבקה לקב"ה, כמו האשה הדבקה לבעל, עכ"ל.

והבן, עדת - דעת, בחינת חיבור בין זכר לנקבה, וְהָאָדָם יָדַע אֶת חֲוָה אִשְׁתּוֹ (בראשית ד, א). כן כח הדעת מצרף הקב"ה עם ישראל, וכמ"ש (שמות לא, יג) אַךְ אֶת שְׁבִתֹתַי תִּשְׁמְרוּ כִּי אוֹת הוּא בִּינִי וּבֵינֵיכֶם לְדַעַת כִּי אֲנִי ה' מְקַדְּשְׁכֶם, והיינו שמכח הדעת נעשה חיבור בין קוב"ה וישראל, וזהו עשרה, דכנודע שבדעת יש י' חלקים

בפרשתו (שמות, מ) מבצע משה את ציווי ה' ומקים את המשכן. ויחד עם ההקמה המעשית של המשכן עובד משה ככהן. מהי משמעות כפל התפקידים של משה בעת ביצועם והשפעתם לעתיד?

ביאור מורינו הרב שליט"א

אמרו (זבחים קב ע"א), וז"ל, וחכמים אומרים: לא נתכהן משה אלא שבעת ימי המלואים בלבד; ויש אומרים: לא פסקה כהונה אלא מזרעו של משה, שנאמר (דברי הימים א כג, יד): וּמִלִּשָׁה אִישׁ הָאֱלֹהִים בָּנָיו יִקְרְאוּ עַל שֵׁבֶט הַלְוִי, עכ"ל.

וביאר המהר"ל (שם) וז"ל, לא נתכהן משה אלא ז' ימי מילואים, כי משה היה עיקר בבנין המשכן ובעבודתו, והוא הקים אותו, ומכיון שהקים אותו כן היה משה המקריב, עכ"ל. ודו"ק שדין כהונת משה אינו מדין כהונה - עבודה, אלא מדין הקמת המשכן. ושלמות הקמתו הוא חינוכו, וזהו ז' ימי מילואים. וא"כ גדר עבודת משה בו במילואים, היה מדין מלאכת הקמת המשכן.

אולם מצינו, שיטה שלישית. והנה כתב רש"י בפרשה דידן (שמות מ, כט), וז"ל, וַיַּעַל עָלָיו וְגו' - אף ביום השמיני למלואים, שהוא יום הקמת המשכן, שמש משה והקריב קרבנות צבור, חוץ מאותן שנצטוו בו ביום, שנאמר (ויקרא ט, ז) קָרַב אֶל הַמִּזְבֵּחַ וְגו', עכ"ל. ועיין רמב"ן (על אתר), קרן אורה (זבחים יט ע"ב, ד"ה מיביע עילה), עיין זבחים (לד ע"א), ואברבנאל (ויקרא ג, א - ב). דין שמונה ימים, הוא מדין כהונה גדולה שיש בה שמונה בגדים. אולם

נקודה מתוך הפרשה

פקודי - אבן השוהם

לשון חיבור, וחיבר החושן אליו, ועי"ז אף החושן נקרא אפוד, וזהו מכח משה, כנ"ל.

ובעומק הוא חיבור של אפוד, חֶשֶׁב הָאֶפֹּד (שמות כח, כח), לשון מחשבה, עם החושן שנמצא על הלב, מקום המחשבה, חיבור כח המחשבה עי"ז שהם - משה.

והיפוך אותיות שהם - מה'ש, והוא אחד מע'ב שמות. עיין זוהר חדש (סח ע"ב), זה"ק (ח"א, קח ע"ב), ועוד. וכתב בקהלת יעקב (ערך מה'ש), וז"ל, שם מע'ב שמות, מ - חסד, ה - גבורה, ש - תפארת, ואז יזכור אדם בו תמיד בלי היסח הדעת, לא יטבע במים. וז"ש (שמות ב, ו) וַתִּקְרָא שְׁמוֹ מֹשֶׁה וַתֹּאמֶר כִּי מִן הַיְמִים מְשִׁיתָהוּ. ליקוטי תורה (שמות), עכ"ל. ועיי"ש עוד שהוא מסוגל לרפואה (וכדלקמן).

והוא שרש נשמת משה, כמ"ש בספר חיי העולם הבא וז"ל, ואמנם שם משה הוא מאין, מודיע לאמור, אני מה'ש או אני משה, והוא באמת, עכ"ל. ושורשו בשמו ית', ונודע, משה - אותיות השם, שקאי עליו ית"ש. ואיתא בכוונות, מעולם הוא שמך, ר'ת מה'ש, והבן השם - הוא ית"ש. מה'ש בחינת אין משה - יש מאין, והבן. עיין (פע"ח שער ק"ש, פרק ח).

וכתב בשער היחודים (פרק יג), וז"ל, במילת משה תכוון בשם הקדוש מה'ש במילואו, מם הא שין, וסגולתו לעקור המגיפה, והוא מה'ש, שם אחד מע'ב שמות, אותיות משה. והנה חשבונו במילואו מוות, למתק המוות, עכ"ל.

והוא הכח שחיבר חושן ואפוד, פנים ואחור, עיין רמח"ל (ספ"י, פירוש משנה ראשונה) דברים נפלאים.

בפרשתן (שמות לו, ו - יד), וקודם לכן בפרשת תצוה (שם כח, ט - כא), מובאים הציווים לעשייה (וכן עצם מעשה העשייה) של האפוד והחושן. שתי אבני שוהם מונחות על כתפות האפוד כנגד כלל שנים עשר שבטי ה'. ובחושן שבו מונחות אבנים יקרות המכוונות כנגד פרטות כל שבט ושבט, מופיעה שוב אבן שוהם (לפי אחת השיטות כנגד מנשה ואפרים בני יוסף). מהי סיבת כפילותה (ובעצם משולשות הימצאותה) של אבן השוהם ומשמעותה הפנימית?

ביאור מורינו הרב שליט"א

כתיב (שמות לה, ט) וְאֲבָנֵי שְׁהֵם וְאֲבָנֵי מְלֵאִים לְאֶפֹּד וְלַחֹשֶׁן. וכן לעיל (כה, ז).

וכתב הרמב"ן (כה, ז), וז"ל, והנה פירוש הכתוב אֲבָנֵי שְׁהֵם, שלש שנים לאפוד ואחת לחשן, וְאֲבָנֵי מְלֵאִים, לחשן, עכ"ל. וכתב עוד (כה, ב), וז"ל, והאפוד והחושן לבוש מלכות, כענין שכתוב (דניאל ה, טז) וְהַמְּנִיכָא דִּי דְהָבָא עַל צְנָאֲרָךְ וכו', עכ"ל. ונראה שהן אותיות משה, כנודע, ומשה היה מלך כמ"ש בזבחים. ולכך אבן שוהם שיש בה מלכות כדלהלן קיימת; הן באפוד, והן בחושן. ומלבד כך שהחושן היה מקושר בשרשרות לכתפות האפוד, עוד חיבור היה ביניהם מכח אבן השוהם, והבן.

וכתב במשך חכמה (שמות כח, ט), וז"ל, שְׁהֵם מרמז ליושר הדעות המשובשות, עכ"ל. וזהו כח דמשה, דעת ישרה. וכוחו היה הן באפוד, והן בחושן. וכח דעתו הישרה חברים. וכתבו התוס' (עבודה זרה כד ע"א ד"ה ואבני מלואים) וז"ל, י"ל כיון שחשן מחובר לאפוד קרי אפוד, עכ"ל. ואפוד

לחיות את הפרשה

ויקהל - כח הנתינה בנפש

כָּל נְדִיב לְבוּ יִבְיָאָה אֶת תְּרוּמַת ה' (שמות לה, ה)

למעשה

על האדם להרגיל את עצמו לבנות בנפשו את כח הנתינה באופן עקבי ומעשי. וצורת הקביעות; שכל יום, לתת ולו נתינה קטנה **מתוך מודעות**. ולא ילך ללון, עד אחר שעשה פעולה אחת - ולו קטנה - של נתינה מתוך מודעות של נתינה.

המשכן חלקו נבנה מנדבת לב הנודבים.

בלב האדם יש שני כוחות הפכיים: א. כח לתת ב. כח לקבל.

בניין המשכן בא לבנות בנפש את כח הנתינה. ורק כאשר האדם בונה בנפשו את **כח הנתינה**, אזי השכינה יכולה לשרות בתוכו, כי הוא נעשה מעין הבורא, שנותן, נותן, ונותן.

ויקהל - לתת מעט יותר

וְהַמְלָאכָה הִיְתָה דִּים לְכָל הַמְלָאכָה לַעֲשׂוֹת אֹתָהּ וְהוֹתֵר (שמות לו, ז)

למעשה

בכל פעם ופעם שהאדם נותן, שיתן מעט יותר, או מעט יותר מכדי יכולתו, או מעט יותר מכדי הצורך של המקבל, או מעט יותר מרצונו לתת, אולם לעולם יתן מעט יותר.

בנתינה השפע למשכן היה 'די והותר', כמ"ש בקרא.

דבר זה מלמדנו על שורש כח הנתינה דתיקון, שיש לתת יותר ממה שנצרך לעולם. דבר זה נגלה לדינא בדין שליש דמצוה, שעליו להוסיף שליש ולהדר בקיום המצוה מעבר לשיעור שהדין מחייב.

פקודי - לראות את עצמו נחצי

בְּקֶעַץ לַגְּלִגְלִית מִחֲצִית הַשֶּׁקֶל (שמות לח, כו)

למעשה

בכל דבר שהאדם עוסק עמו עליו להביט, מה הוא יכול לקבל מדבר זה. ואזי להרגיש שלולי שיקבל מדבר זה את הראוי לו, הוא חצי. כך האדם נעשה בבחינת 'לומד מכל אדם', וכן 'לומד מכל דבר'. 'מכל מלמדי השכלת'.

לעולם האדם צריך לראות את עצמו כ'חצי', הן ביחס לאשתו - פלגא דגופא. הן ביחס לקב"ה שהוא חלק אלוהה ממעל, והינו רק חצי..

וערת אילים מאדמים וערת תחשים הביאו (לה כג)

ברגליכון, וכתב ר' יוסף בכור שור (שמות כה, ה) וז"ל, ועורות תחשים- העור נאה מאוד, ודרך השרים והשריות לעשות מהם מנעלים לנוי, כדכתיב ואנעלך תחש, עכ"ל אולם עין אבן עזרא, שפתי כהן? וטור הארוך, וט"ז ועוד.

וכתב הרד"ק (ספר השורשים, ערך תחש) וז"ל, אמר רז"ל (שבת כח, ע"ב) תחש שהיה בימי משה" בריה בפני עצמה היה וטהור היה ויש לו גונים הרבה. זהו שתרגם אונקלוס, ששגוני, שש ושמה בגונים הרבה שיש, ובמדרש אחר ששה גונים יש לו זהו שש גוני, עכ"ל.

ויתר על כן עור התחש היה עליהם, על המשכן, כמ"ש (במדבר ד, ו) ונתנו עליו כסוי עור תחש, והרי שתחש זה היה הן מעליהם והן תחתיהם לרגלם, ודו"ק.

וזהו דייקא עור תחש שהיה בימי משה דוקא, וכיון שדברו מרים ואהרן במשה נצטרעה מרים, והפילה עור תחש עליון זה שנעשה בו צרעת, ודו"ק וזהו מי שמצינו בו בתורה שהיה לו צרעת (ובנ"ך יש עוד נעמן וכו') וזהו עומק דברי המגיד משרים, שנגע צרעת הוא בחינת עור תחש, והיינו שעור תחש כתיקונו הוא עליון כמו שנתבאר ובחטא מרים נעשה בו צרעת, ודו"ק. (סוגיות במחשבה ערך אדם)

טומאת צרעת הוא בדין "בעור" דייקא. וכתב השל"ה (תורה אור שבועות, כג) וז"ל, כמו אדה"ר שהוסר ממנו כתנות אור ונעשה עור, בסוד אדם כי יהיה בעור בשרו נגע, עכ"ל. והיינו ששורש הצרעת הוא תולדת החטא, שנהפך מכותנות אור לעור, והבן.

וכתב בסידורו של שבת (ח"א, השורש החמישי, ענף ב) וז"ל, והיה בעור בשרו לנגע צרעת, כיון שבא לדרגה זו שיהיה עור של בשרו (עיי"ש), והוא מחמת שליטת נפש הבהמיות שבו והסתלקות נפש הקדוש ודאי יבוא לנגע צרעת וכו', כענין כתנות עור הנזכר בקרא, עיי"ש. וקרוב לכך כתב האמרי אמת, תזריע, ד"ה במדרש.

וכתב המגיד משרים (תזריע) וז"ל, פקיד דיני צרעת, ואע"ג דאם עילוויא הוא, לא תקשי לך דאמר ביה צרעת, דהא בעור בשרו קאמר, דאיהו לקבל עור תחש, עכ"ל.

והנה בעור תחש מצינו בחינה עליונה ובחינת תחתונה, דכתיב (יחזקאל ט"ז, י) ואנעלך תחש, לרגליכם וכך עשה להם הקב"ה ביציאת מצרים בלכתם במדבר. ועין בעלי התוס' (שמות יג, יז) וכתב המהר"ל (שמות כה, ה) וז"ל, דמשמע שהיו הרבה תחשים בימי משה והיו עושים ממנו מנעלים. וזהו מלבוש של כבוד לרגלים, כמ"ש בתרגום יונתן (יחזקאל שם), ויהיבת מסן דיקר

וּכְלֵ אִשָּׁה חֲכָמַת לֵב בְּיָדֶיהָ טוֹו (לה כה)

רבתינו הידועים עד למאוד שההבדל בין חמץ למצה זה הקו הקטן בין הה' לח', ובלשון אחר גימטריא של 'רגע' זה הדקות של מדרגת הבדיקה, 'חמץ ומצה'. אבל אם כפי שהאדם מצטייר ב"ג הוא בא לבדוק ב"ד, הרי שגר יש כאן וברכה יש כאן, אבל בדיקה אין כאן.

לאחר יציאת מצרים בני ישראל בונים את המשכן במלאכת מחשבת, המשכן נעשה ע"י בצלאל בן אורי בן חור למטה יהודה ואתו אהליאב בן אחיסמך למטה דן, בהם מתגלה הצירוף של כל השבטים כולם ממדרגת יהודה עד מדרגת דן, "וכל אשה חכמת לב בידיה טו"ו" (שמות לה כה). רבותינו מבארים מהו העומק בכך שביציאת מצרים הם עושים משכן במלאכת מחשבת, בני ישראל יצאו ממצרים, שם היה שיעבוד של חומר וטיט, הרי שהמלאכה שלהם היתה עבה וגסה, מלאכת חומר וטיט. לאחר מכן הם יוצאים ממצרים והקב"ה מצווה על עשיית המשכן, עשיית המשכן היא מלאכת מחשבת, טווייה ושאר המלאכות הם מלאכות עדינות,

באור לארבעה עשר בודקים את החמץ לאור הנר בחורים ובסדקים, בזמן הזה יש אור שנותן כוח לגלות דקות יתירה, ומכוחו אפשר לבדוק בחורים ובסדקים. הכוח לבדוק בחורים ובסדקים הוא עומק הדקות שהאדם מגלה במדרגתו, וכפי שיעור הגילוי של הדקות במדרגתו, כך הוא השיעור שבכוחו לבדוק בחורים ובסדקים. הכוח שצריך לחול בנפש בשביל הגילוי הזה הוא "אור לארבעה עשר בודקים", אור לארבעה עשר יורד כוח של אור שמכוחו אפשר לגלות את הדקות שבכל דבר, וכאשר הוא חל בעולם והוא חל בנפש מכוחו האדם יכול לבדוק מציאות של חמץ.

'חמץ ומצה' זה בגימטריא 'רגע'. נתבונן, בלשון המשנה לא נאמר אור לארבעה עשר בודקים את ה'בית', אלא בודקים את ה'חמץ', לכאורה בודקים את הבית, לא בודקים את החמץ, הרי לא מדובר כאן בתערובת שהוא בא להפריד ממנה את החמץ. בעומק כתוב כאן שבודקים ע"י כוח הרגע, בין חמץ למצה מונח כוח הרגע, כדברי

תורה לשמוע את קול ה'.

ככל שהמהלך של העבודה של האדם בנוי באופן של דק על דק, הוא יוצא מעביות וגסות לדקות, ולאחר מכן הוא מוסיף עוד דקות וחוזר חלילה, כך הוא שיעור ההידבקות. (אוצר האותיות ערך בדק)

בעצם היה כאן העתקה ממלאכה עבה וגסה - מלאכת חומר וטיט, למלאכה דקה שהיא מלאכת עשיית המשכן. תחילת השינוי הזה היה במקום היציאה ממצרים, הגילוי של אור לי"ד בודקים את החמץ לאור הנר זה האור של גאולת מצרים, שיוצאים מתפיסה של חומר ולבנים ונכנסים לתפיסה של בנין מלאכת המשכן. זו היא גאולה ממקום של עביות וגסות למקום של דקות, ולולא אותה מציאות של דקות אי אפשר להגיע למדרגה של מתן

וְהַנְּשִׂאִם הֵבִיאוּ אֶת אַבְנֵי הַשֹּׁהַם וְאֶת אַבְנֵי הַמַּלְאִים לְאֶפֶוד וְלַחֹשֶׁן (לה כז)

יציאת מצרים איפה היה החופה? ענני כבוד. עכשיו להבין נפלא מאוד, ענני כבוד כפשוטו מה שהם היו על בני" זה הן מדין הכבוד והן מדין השמירה על בני". אבל למה שימשו עוד ענני הכבוד כשהם היו במדבר? ביחס דידן זה למה שהנשיאים הביאו! כידוע מדברי חז"ל שרש"י מביא, מה הנשיאים הביאו? הביאו אבנים טובות לצורך המשכן, ומאיפה היה להם את אותם אבנים? אומרים חז"ל: נשיאים משמש בשתי לשונות, חסר יו"ד כתיב, כלומר: כפשוטו זה קאי על הנשיאים שאלו נשיאי העם, אבל אומרים חז"ל - מה הם נשיאים, מלשון עננים שנקראים נשיאים, שהם נשאו איתם את האבנים טובות. ומאיפה היה בעננים אבנים טובות? זה מביזת הים! משורש יציאת מצרים. כלומר, מה שבשורש יציאת מצרים הענני כבוד הללו הם אלו שיצאו יחד עמהם, כלומר - יצא עמהם המדרגה העליונה של היציאה שמתגלה בממון שיצא עמם כמו שנתבאר.

אבל להבין עכשיו עמוק את המשפט האחרון: זה לא רק יציאה כפשוטו שיצאו ממצרים והממון בא עמהם. אלא כמו שפתחנו את הסוגיא בפעם הראשונה - הלשון היותר עליון מכל הלשונות של גאולת מצרים מהו? והעליתי. ועכשיו הסברנו שעיקר מדרגת יציאת מצרים במה היא התגלית? בואחרי כן יצאו ברכוש גדול. אז הממון כפשוטו, תמיד איפה הממון נמצא? הרי על הפסוק את היקום אשר ברגליהם, דורשת הגמרא בפסחים כידוע: זה ממוןנו של אדם שמעמידו על רגליו. אז איפה הממון נמצא? ברגליים. דרך רוב בני אדם כאשר הם נושאים את כספם איפה הם נושאים אותו? סמוך לרגליהם. [והגמרא בב"מ כבר דנה היכן יניח אדם את כספו וכו']. אבל להבין עכשיו בעומק: מה קרה ע"י הנשיאים - העננים שבאו עמהם מה הם עשו עם הממון? קיימו בו "והעליתי"! הם העלו אותו למעלה!

עכשיו נחשבן הלאה: לפי"ז מה זה וגאלתי ביחס לממון שהוזכר? המילה גאל בגימטריא 34 - דל,

ד' לשונות של גאולה, והוצאתי והצלתי וגאלתי ולקחת. עיקר ה"ולקחת" הוא הכסף קידושין דמדרגת מתן תורה ששם התגלה ליקוחין של חופה כמובא בחז"ל "כפה עליהם הר כגיגית" בבחינת חופה שקונה. והצלתי - הוזכר בלשון חז"ל אחד הפירושים לזה? מלשון וינצלו את מצרים, שזה מה שהם לקחו את הממון. אומר הקב"ה לאברהם אבינו: ידוע תדע כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם ועבדום ועינו אותם ארבע מאות שנה [מדגישים את ה"ארבע מאות"!], שמקביל לארבע מאות שקל כסף כידוע, ואחרי כן ייצאו ברכוש גדול. אז ידועה השאלה: מה המעלה גדולה שאחר כן יצאו ברכוש גדול? אבל בעומק לפי מה שנתבאר, מה הכוונה? הזכרנו מה שאומר רש"י שהשורש של והוצאתי זה בואחרי כן יצאו ברכוש גדול. מה העומק של הדבר לפי מה שנתבאר השתא? כי מצד עצם מה שהם יצאו, הרי הם לא זכו לצאת באופן השלם כי בסוף הם מתו במדבר, הרי זה מה שאמר להם פרעה - ראו כי רעה נגד פניכם, עתידים אתם למות במדבר. כלומר מה הוא אומר להם? אם תצאו ממני לא תגיעו לשם, א"כ, כאילו לא יצאתם, אז תישארו כאן! ובעומק לכאורה זה התקיים.

ומצד כך אומר הקב"ה: ואחרי כן ייצאו ברכוש גדול, אה"נ שהם מתו מדין והוצאתי, אבל מה עיקר ההבטחה שהקב"ה מבטיח לאברהם אבינו? ואחרי כן יצאו, במה מתקיים עיקר ה"ויצאו"? ברכוש גדול! זה יהיה עיקר ההוצאה! ההוצאה הזו א"כ שהיא מתגלה במדרגת והוצאתי והצלתי, אז הסברנו את ה"והוצאתי" מדין הרכוש גדול אחרי כן יצאו ברכוש גדול, והצלתי כמו שנתבאר מהו? בבחינת עשאוה כמצולה שאין בה דגים, כלומר - וינצלו את מצרים. ואח"כ וגאלתי ולקחת, שהליקוחין היה ע"י כסף כמו שנתבאר.

נחדד עוד, ולקחתי כמו שהוזכר, הוא אחד מהאופנים של מדרגת חופה. ובמדרגת מתן תורה התגלה מדרגת חופה בכפה עליהם הר כגיגית, אבל בכל המהלך של

אבנים טובות ומרגליות שאותן הביאו הנשיאים ביציאת מצרים, הממון שעלה ונתעלה - זה השורש של המדרגה העליונה.

עכשיו נבין עמוק, לפי"ז מהו ולקחת? הסברנו, מצד הקלוקל זה חלק-קלח, פירוד. מצד התיקון זה איש חלק. אצל מי מתגלה שהממון למטה יש לו חשיבות? ממזגם של צדיקים חביב עליהם כגופם, יעקב אבינו, חיזר אחרי פכים קטנים. מהו עומק הדבר שצדיקים ממזגם חביב עליהם יותר מגופם? בוודאי יש לזה כמה ביאורים, ביאור אחד לענייננו: כאשר הממון מנותק מן השורש למעלה, שזה ממון אשר ברגליהם, אז הוא שפל באמת. שייך ללמטה. - ואמנם על זה נאמר זה ממזגם של אדם שמעמידו על רגליו שהוא מעלה אותו כי ממקום רגליו, אבל הוא נמצא במדרגת רגליים. אבל אצל הצדיקים שהם מדרגת חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו בבחינת חבל המחובר ללעילא, אז הממון שלמטה מה שורשו? מלמעלה! הזכרנו כמה פעמים: הרי הזהב הוא דבר מאיר, מהשורש העליון שלו מפני מה הוא מאיר? כי האור העליון מתגלה בממון למטה. לכן הזהב יקר. כמוכן מהצד התחתון זה קליפת נוגה דקלוקל שהיא מאירה את הדבר מכח שהיא זורחת, בבחינת נוגה סביב לו, אבל מהצד העליון שבדבר אז האור העליון מתגלה בממון. האור העליון שמתגלה בממון - נבין עמוק: הרי בתיבת נח, על הפסוק צהר תעשה לתיבה, יש שני לשונות כמו שרש"י מביא: פירוש אחד חלון, פירוש שני אבן טובה שתאיר להם. ליל התקדש החג, הרי הוא לילה כיום יאיר כמו שאומר הזוהר כידוע עד מאוד, שבחצות הלילה האיר הארה של היום. אבל על מה התלבש ההארה הזו של היום? האם זה האיר כשלעצמו? - בעומק זה התלבש על שאלה אשה מאת רעותה כלי כסף וכלי זהב ושמלות. על ה"אחרי כן יצאו ברכוש גדול" שזה התקיים בממון כפי שדובר בהרחבה לעיל - בזה התלבש האור של "לילה כיום יאיר"! כי הרי במקום שיש חושך איך מאירים את אותו המקום? כמו ב'צהר תעשה לתיבה' - ביום, איך מאירים? ע"י חלון, ובלילה איך? ע"י אבן טובה. אז לילה כיום יאיר שהוא האיר, באיזה מדרגה הוא האיר? במדרגת האבן טובה. אלו הם האבנים שהגיעו למשכן עם הנשיאים! אותם אבנים שקיבלו את ההארה, מאיפה היה בעומק אבנים טובות ומרגליות במצרים? זה אבנים הללו שקיבלו את ההארה של הלילה כיום יאיר, אלו הם האבנים הללו שהוציאו ממצרים, ועליהם התקיים עיקר המדרגה של "אחרי כן יצאו ברכוש" ולא סתם רכוש אלא "רכוש גדול"! הרכוש גדול הזה של האבנים שהם יצאו ממצרים - זה המדרגה

המילה גאל - בא' כמוכן - גאולה. - וגם בע' [הגעלת כלים וכדומה] זהו מלשון געל, כי הוא עולה ללמעלה, בבחינה שהוא מתגעגע ללמעלה. מה עומק הגאולה? המילה דל מלשון תורה וכידוע יש לה שני משמעויות, המשמעות התחתונה מהי? לחם עוני, עני, מיהו עני? דל, שפלו! אבל מהצד העליון, הרואה דלעת בחלום - שזה לשון "דל" - אומרת הגמרא: על! יצפה לישועה! דלותי ולי יהושיע, אז הגמרא בברכות מביאה את הפסוק הזה. כלומר מהצד העליון הדלות גורמת לו ויזעקו ותעל שוועתם אל המרום, בעומק זה היינו הך יש כאן חיבור כלומר, מהצד התחתון הוא דל וכשהוא דל מה נאמר בו? הוא זועק ללמעלה, נושא עיניו למרום. ומצד כך א"כ, מה מדרגת גאלתי? גאל גימטריא ד"ל כמו שנתבאר, ה'גאל' היא מעלה את העל ללמעלה! זה הגאולה! הגאולה היא במדרגת ממון "ואחרי כן יצאו ברכוש גדול" זה והוצאתי, והצלתי, - וינצלו את מצרים, וגאלתי - דל, הוא עולה ללמעלה מלשון דלו עיניו למרום שזהו ויזעקו ותעל שוועתם אל האלוקים, וע"י כן הממון עלה לנשיאים והנשיאים הביאו את האבנים הללו לחושן ולאפוד, והעלו אותם ללמעלה! ומכח כך היה להם את שורש המשכן שהוא שורש המקדש. זה השורש שנעשה מאותו ממון.

אבל יתר על כן עכשיו נבין: שורש היציאה שהיתה במדרגת הממון, היא היתה הממון שעולה ללמעלה! לא ממון שהיה במדרגה התחתונה של יוקח נא מעט מים בבחינת ורחצו רגליכם, אלא ממון שעולה ונתעלה למדרגה העליונה של הממון בבחינת והנשיאים הביאו הנשיאים הללו כאשר הם מביאים - זה עומק נקודת התיקון של מדרגת הפסח! הרי כל' הפסוק, רוח ונשיאים וגשם אין איש מתהלל במתת שקר, כלומר הוא מביטח בפה ואינו מקיים בפועל. אבל במדרגה השלמה של מדרגת פסח דתיקון, מדגישים, אז הפסח - פה-סח מצטרף עם היד של הפעולה, זה מה שנאמר כאן נשאתי את ידי לתת אותה לאברהם יצחק ויעקב שהוא שבועה, שהפה הבטיח והיד תקיים, זה נקרא שבועה נשאתי את ידי - זה נשיאים דתיקון! הנשיאים האלה דתיקון הם שורש ההוצאה במדרגה העליונה שהביאו את אבני החושן ואבני האפוד.

וזה ברור, כאשר הם היו במדרגה דקלוקל במצרים, שמה כמו שאומרים חז"ל - פרעה ע"מ להראות להם שהוא שותף עמהם בפעולת השעבוד מה הוא עשה? הוא תלה אבן על צווארו ומכך כך הם היו בשעבוד של החומר והלבנים שהשורש שלהם היא באבן דקלוקל. ורק כאשר זה עלה ונתעלה ביציאת מצרים, יצאו

של הכניסה לא"י במדרגה השלמה של כניסתם לארץ. (שיעור ד' לשונות של גאולה ולקחת)

של ולקחתי אתכם לי לעם, המדרגה של הליקוחין בכסף במתן תורה משורש האבנים שהם הביאו. וזה השורש

וְהֵם הֵבִיאוּ אֵלָיו עוֹד נְדָבָה בַּבֹּקֶר בַּבֹּקֶר (לו ג)

בבוקר". בקטורת כתיב (שם ל, ז) "והקטיר עליו אהרון קטורת סמים בבוקר בבוקר". פרשה דידן. ובעצים כתיב (צו ו, ה) "וביער עליה הכהן עצים בבוקר בבוקר". ובקטורת אמרו שמעשיר, היינו "דיים והותר", וזה נעשה מכח המן באבנים שירדו עם המן, והותר זה נגלה בנתינתם לאבנים אלו למשכן. ואמרו חז"ל (יומא שם) שהאבנים הללו באו הן עם המן והן עם העננים, וזש"כ "והנשיאים הביאו", היינו עננים הנקראים נשיאים.

ונראה שהעננים שהביאו עמהם אבנים טובות ומרגליות היו ענני בוקר (עיין מלבי"ם הושע יג, ג). ונראה שזהו מ"ש "בוקר בבוקר", והיינו, חד בוקר קאי על המן שירד בבוקר ובתוכו היו אבנים טובות ומרגליות כנ"ל, ואידך בוקר קאי על העננים, ענן בוקר, שהיה בתוך העננים אבנים טובות ומרגליות, כנ"ל. וזמן הבוקר הוא זמן של שפע וברכה, כמ"ש בספר הליקוטים לאריז"ל (זאת הברכה סימן יד, ד"ה אין לך ארץ) וז"ל, וינתן להם השפע בזכות החסד של אברהם הנקרא בוקר, עכ"ל. ועיין זוהר חי (בראשית דף רמח ע"א, ד"ה וכהנא אתער). (נקודה מתוך הפרשה ויקהל)

בגמרא (יומא עה ע"א) אמרו מאי "בבוקר בבוקר", אמר ר' שמואל בר נחמני א"ר ר' יונתן מדבר שירד להם בבוקר בבוקר, ולמד שירדו להם לישראל אבנים ומרגליות עם המן. ואותם הביאו לנדבת המשכן. ולפ"ז אינו קאי על זמן ההבאה שהביאו בבוקר בבוקר, אלא על דבר שבא להם בבוקר בבוקר, והוא אבנים טובות ומרגליות. עוד דרשו חז"ל (תנחומא, תרומה א), א"ר יוחנן, "כל מלאכת המשכן" הביאו ישראל לשני בקרים, מניין, שנאמר "והם הביאו אליו עוד נדבה בבוקר בבוקר". ויתר על כן אמרו (שם, נשא כט) לשני בקרים הביאו כל מלאכת המשכן ויותירו, שנאמר (שמות לו, ז) "והמלאכה הייתה דייה והותר".

והבן שלמ"ד שירד עם המן, עליו נאמר איסור "לא להותר". כמ"ש (שמות טז, יט) "איש אל יותיר ממנו עד בוקר". משא"כ באבנים שירדו יחד עם המן, דייקא בהכרח נותר למחרת, ויתר על כן הייתה בו ברכה של דיים והותר, ודו"ק.

ובאמת בד' דברים נאמר בתורה לשון של "בבוקר בבוקר". במן כתיב (שמות ט, כא) "וילקטו אותו בבוקר

נְבוּב לֹחֶת עֲשֵׂה אֹתוֹ (לח ז)

שבתולה הנישאת תיבעל להגמון תחילה, אבל זה רק ההשתלשלות של הקלקול, אך השורש הוא שורש של הנסיון באמונה - "כתבו לכם על קרן השור שאין לכם חלק באלקי ישראל" וכדברי רש"י כידוע עד מאד שזהו הקלקול של חטא העגל ולכן הם גזרו שיכתבו זאת על קרן השור.

וא"כ בעומק, זהו שורש הנסיון ואופן השתלשלותו שמתגלה אצל יון, ושורש התיקון נמצא בלוחות שבהם נאמר "נבוב לוחות תעשה אותן" וכמו שדורשים חז"ל שנבובים זה מלשון חלולים, שהיה בלוחות בחינת של חלל, כלומר - שם היה השורש של הקלקול שבחללות ושם היה שורש התיקון של החללות בלוחות וכמובן המילה לוח עצמה יש בה אותיות חל שורש של חלל.

והרי ששם מונח שורש הקלקול ושם מונח שורש התיקון של ה'אין עוד מלבדו'. (בלבביפדיה עבודת ה' ערך בחן)

כח הקלקול של העבודה זרה מתגלה לתתא בקלקול של עריות, כמו שהוזכר רבות במקומות אחרים לשון חז"ל "לא עבדו ישראל עבודה זרה [בחטא העגל] אלא כדי להתיר להם עריות".

ונמצא לפי"ז שהנסיון של יוסף שהוא במדרגה של שש (יסוד) בבחינת "ששון זו מילה", והנסיון של דוד המלך בבת שבע שזה הנסיון שהוא ביקש מהקב"ה "בחנני צרפני ונסני ודע כליותי", זה הענף שנמצא בעריות, אבל השורש של העריות הוא בנסיון של שורש האמונה לעומת שורש הכפירה.

וזה האור שמתגלה בימי חנוכה שבא לבטל את שורש הקלקול של השש והשבע, שמצד כך מה שהיוונים פרצו י"ג פרצות בחומה כמו שאומרים חז"ל, זה החיבור של השש והשבע דקלקול שמתגלה אצל יון.

וזה מה שמצינו ביון שהם באו לשלשל את שורש כח הקלקול לעריות שהרי אחד מהגזירות של יון היה

ויעש את הכיור נחשת ואת כנו נחשת במראות הצבאות אשר צבאו פתח אהל מועד (שמות 38, ח)

ותחלה סבר משה לא לקבלם, כי הם עשויים לגירוי היצה"ר, כמ"ש רש"י. ובעומק בהם נעשה בירור המדמה. וזה כל מדרגת אהל מועד בירור המדמה, והבן. ופרשו המפרשים (רמב"ן רבינו בחיי ועוד), שאהל מועד זה אינו אהל מועד, משכן, כי עדין לא נבנה אלא ניתן לאהל מועד של משה שקדם למשכן. ומשה מסולק מן המדמה לגמרי, שלכך היה רואה באספקלריא המאירה, וכמו שהרחיב בכך בשערי אורה הנ"ל. ולכן הוא שמסולק לגמרי מן המדמה, אליו דייקא ניתן שבכחו לברר את המדמה. וכמ"ש בספורנו וז"ל, ואותן הנשים מאסו עניני תכשיטיהן, והקדישו מראותיהן, להורות שאין צריכות עוד להם, עכ"ל. והינו שנתבאר אצלם המדמה.

וכתב במושב זקנים וז"ל, ויש מפרשים, הלכך נעשה הכיור ממראות, לפי שהכהן המקריב את קרבנה של אשה צריך להקריבה לשמה, ואסור להסתכל בפניה, ולכך נעשה הכיור כמו מראה, הנשים עומדות אצל הכיור ומסתכלות בו, והכהן מסתכל בכיור ומכירה, עכ"ל. והיינו שמכח מראות אלו נתגלה כח המדמה במשכן-מקדש.

וכתב רבינו בחיי וז"ל, ומ"ש אשר צבאו פתח אהל מועד, כי היו בהן צבאות רבות באות בכל יום ויום פתח אהל מועד, להתפלל ולשמוע, וזהו שתירגם אונקלוס דאתין לצלאה לתרע משכן זמנא, עכ"ל. ובעומק כיון שמדרגת אהל מועד הוא מדרגת נשים כנ"ל, לכן היו צבאות שם תדיר, ודו"ק. ולכך דייקא הביאו הנשים את המראות הצבאות למשכן, כי זהו מדרגתם.

וכתב השערי אורה (שער ג-ד) וז"ל, וכבר ידעת כי הספירה האחרונה הנקראת אדנ"י, נקראת אספקלריה שאינה מצוחצחת, ומתוכה ראו הנביאים ע"י דמיון ולכך נאמר וביד הנביאים אדמה (הושע יב, י"א) וכו' והסוד הוא שאמר במראות הצבאות אשר צבאו פתח אהל מועד, אהל מועד הוא סוד אדנ"י, עכ"ל. והבן שלכך כתיב במראות הצבאות אשר צבאו פתח אהל מועד, והיינו כי מדרגת אהל מועד, ככללותו במדרגת מראות צבאות, ועין בהרחבה תורת העולה לרמ"א (ח"א פרק יד).

ודייקא בפתח כמ"ש בתולדות יעקב יוסף (ויקרא, אות ב), וז"ל, במראות הצבאות אשר צבאו פתח אהל מועד, ר"ל פתח אהל מועד, היא השכינה וכו', עכ"ל. עיי"ש ודוקא מראות אלו באו ע"י נשים, כי מדרגת השכינה נקראת בכללות אשה, כנודע מאוד.

ביום החדש הראשון באחד לחדש תקים את משכן אהל מועד (שמות 40, ב)

ויהי בחדש הראשון וגו', הוקם המשכן, ויקם משה את המשכן, הוקם משכן העליון, ומשה הקים התחתון, עכ"ל. ולהלן (במדבר ז, א) הביא את דברי המדרש (דב"ר יב, יב) שביום שהוקם המשכן התחתון ע"י משה הוקם העליון ע"י מיכאל, עיי"ש. ועין נחל קדומים (שמות, ו, יז-יח).

ובאמת היה שלשה הקמות, א. ע"י בצלאל ואהליאב כנ"ל בתנחומא. והם באו להקים מכח המכסה של עורות אילים מאדמים ותחשים. ב. ע"י משה והוא בא להקם מכח אהל מועד. ג. ע"י הקב"ה, והיא בחינת משכן כנ"ל. וכנגד ניסה משה עצמו להקים ג' פעמים כמ"ש הנ"ל. שנאמרו? ג' לשונות תקים את המשכן, הוקם המשכן, ויקם המשכן.

ועין פנים יפות, במדבר ו, כ"ז.

התנחומא בשיטת חכמים שם, שפליגי אדר' יהודה.

ונראה שמדין שם "אהל מועד", הוקם ע"י משה, כמ"ש הקב"ה למשה שיקרא על שמו, אני כותב הקמה על שמך, אולם מצד שם "משכן" הוקם ע"י הקב"ה, והטעם כי נקרא משכן, מלשון שכינה, והיא חלקו של הקב"ה וזה הוקם על ידי הקב"ה אולם שם אהל מועד, לשון התועדות, ונועדתי אילך שמה, והתועדות זו כוללת את הקב"ה עם משה, עם ישראל, ולכך חלק זה נקרא אף ע"ש משה, ודו"ק. אולם בכללות כיון שהמשכן ואהל מועד כחד חשיבי נקרא שאף משה הקים את המשכן, וכבר אמרו חז"ל שכאשר הקים משה עדין לא שרתה בו שכינה מתחילה, והביאור כנ"ל, שמכח משה הוקם אהל מועד, אולם לא המשכן, ולכך אין בו שכינה, בחינת משכן, ודו"ק. ואח"כ השרה הקב"ה את שכינתו, והיינו ההקמה ע"י הקב"ה.

וקרוב לכך כתב בשפתי כהן (שמות מ,

ואמרו חז"ל (תנחומא פקודי י"א) היו בצלאל ואהליאב וכל חכם לב טורחים להעמידו ולא עמד, וז"ש הכתוב ויביאו את המשכן אל משה, והיה מיצר על כך לפי שלא היה לו חלק במשכן, א"ל הקב"ה למשה, אי אפשר הקמתו ביד בו"ד, אלא עסוק אתה בו והוא עומד מאליו כדי שידעו כל ישראל שאם על ידך אינו עומד שוב אינו עומד לעולם, ואני כותב הקמה על ידך, שנאמר ביום החדש הראשון, באחד לחדש תקים את המשכן, א"ל משה, רבש"ע, אני יודע להעמידו, א"ל עסוק בידך ואתה נאה להעמידו, והוא עומד מאליו, שנאמר הוקם המשכן וכו'.

אולם אמרו (סוכה כ, ע"ב) ר' יהודה אומר, כל אהל שאינו עשוי בידי אדם אינו אהל, מ"ט דר"י, יליף אהל אהל ממשכן, כתיב הכא זאת התורה אדם כי ימות באהל, וכתוב התם ויפרש את האהל על המשכן, מה להלן בידי אדם, אף כאן בידי אדם וכו'. ואפשר שלדעת ר' יהודה משה הקימו מעצמו, ודברי

סימן כ"ד - סעיף א': אם אין אדם לובש טלית בת ארבע כנפות אינו חייב בציצית. וטוב ונכון להיות כל אדם זהיר ללבוש טלית קטן כל היום כדי שיזכור המצות בכל רגע, ועל כן יש בו חמשה קשרים כנגד חמשה חומשי תורה, וארבע כנפים שבכל צד שיפנה יזכור, ונכון ללבושו על המלבושים. לפחות יזהר שיהיה לבוש ציצית בשעת התפלה.

בירור הלכה - סעיף א'

במצות ציצית ישנם כמה חלקים. א. עשיית הציצית, ועשו להם ציצית, גדילים תעשה לך. ב. לבישתו, חובת גברא כשלובשו. ג. ראיית הציצית, וראיתם אותו. ד. זכירה, וזכרתם את כל מצות ה', זכירה המביאה לידי עשיה, וזכרתם ועשיתם.

ובדין של ראייה וזכירה, לשון הטור הוא, כי עיקר מצותה (של ציצית) על "זכירת המצות", עכ"ל. אולם לשון השו"ע (ועי' סימן ח', סעיף יא) עיקר מצות טלית קטן ללבושו על בגדיו כדי שתמיד יראהו ויזכור המצות, עכ"ל.

ומדוקדק מלשון הטור, שהעיקר הוא הזכירה, ולא הזכיר ראייה. אולם לשון השו"ע יראה ויזכור, שהזכירה באה ע"י ראייה. אולם הטור שכתב לשון זכירה ולא דקדק לומר ראייה המביאה לידי זכירה, נראה שס"ל שהזכירה בעצם כך שלובשו. וכלשון הטור, דוגמא לדבר, כאדם המזהיר לחבירו על ענין אחד שקושר קשר באזוירו כדי שיזכרונו, עכ"ל. ולכך הטור לשיטתו, לא הזכיר שיש צורך ללבוש הציצית על בגדיו שיראנו, כי אף אם אינו רואה לא חסר בעיקר, כי העיקר הוא זכירה, ולא דוקא ע"י ראייה. אולם בודאי מודה הטור שעדיף שיראנו, כמ"ש וראיתם - וזכרתם. אולם השו"ע ס"ל שעיקר הזכירה היא ע"י ראייה, ולכן הראיה העיקר מעיקר מצות ציצית, כדי שיזכור. ולכך כתב בסעיף דידן, ונכון להיות כל אדם זהיר ללבוש טלית קטן כל היום כדי שיזכור המצות בכל רגע וגו', ונכון ללבושו על המלבושים, עכ"ל, וכמ"ש בסימן ח' סעיף י"א כנ"ל. ועיין מה שכתבנו שם.

והנה נראה לחדד את דעת השו"ע, שראיה היא עיקר כלשונו, דהנה כתב המג"א בריש סימן דידן, וז"ל, יזהר לעשות טלית נאה, משום זה אלי ואנוהו, עכ"ל. וכתב במחצית השקל, וז"ל, וכן בכל המצות, עכ"ל. ולפ"ז צריך להבין מדוע הזכיר במיוחד במצוה זו אם דין זה קיים בכל המצות. ואפשר מפני שזו מצוה ראשונה שהוזכרה בשו"ע. ועוד נראה שכיון שהוזכר לשון טלית נאה מפורש בגמ' (שבת, קלג, ע"ב) הזכיר זאת.

אולם להנ"ל נראה יותר, כי כיוון שיש דין ראייה של הציצית, בודאי שחשוב בו שיהא נאה, כי מסתכלים בו תדיר, וזהו שלמות המצוה להסתכל במצוה נאה, כי עיקר הנוי לראיה. משא"כ שאר המצות אף שיש בהם מצות זה אלי ואנוהו, אולם פחות חשוב בהם כן, כי אין כל עצמם עומדים לראיה, והבן. אולם ציצית עומדת לנוי, כמ"ש חז"ל, שבציצית יש בה הוד והדר.

הלכה פסוקה - סעיף א'

נכון וראוי להיות מורגל להסתכל בציציות.

פירוש על דרך הסוד - סעיף א'

כתב רבינו צחיי (צמדצר, טו, לח) וז"ל, הנקדים שעושין צטלית לתלות צהן החוטין, הם צדמיון העינים, וחמשה קשרים כנגד חמשה חושים שבו, עכ"ל. ועיין תשובת הרשב"א (ח"ו, סימן תקלח). וכתב שם עוד וז"ל, ומה שאנו עושין חמשה קשרים, לפי שאמרו (מנחות, מג, ע"ג) שקולה מלוח ליצית ככל התורה כולה, שכל המלות שהן תרי"ג רמזות צמלות ליצית, ליצית צגימט' ת"ר, ושמונה חוטין וחמשה קשרים הם י"ג, הרי תרי"ג, עכ"ל. ועיין רש"י (מנחות, לט, ע"א, ד"ה מין כנף), ותוס' (שם, ד"ה לא יפחות). וגדרם של קשרים אלו, כמ"ש הר"י מלוניל (על הרי"ף, מנחות, יד, ע"א) וז"ל, דכל אלו אינו אלא נוי מצוה כדאמרינן (שם, לט, ע"א) ונוי תכלת וכו', עכ"ל.

ועיין בהרחבה צית יוסף (סימן יא, ד"ה ומ"ש אלא עיקר מלות) שהרחיב צניידון קשרים אלו, וכתב שם וז"ל, והרב מהר"י ין חציב ז"ל כתב צסם העיטור (ש"א, ח"צ), שטעם מנהגינו צחמשה קשרים הוא מפני שצומן התכלת היו עושים שצב חוליות שלש כריכות צכל חוליא, והחוליא הראשונה היתה צלבן וכן האחרונה, ועל כל חוליא היו קושרים, וא"כ יעלו כל קשירות אלל חוליות הצבן חמשה, כי שצב חוליות יש שמנה קשרים, אחד צתחלה ואחד צסוף וששה צאמצע, וכיון דחוליות הצבן היו ארבע א"כ היו קשריהם חמשה, עכ"ל. ועיין פרישה שם (אות כא).

עוד טעם כתב הצ"י צסימן דידן, וז"ל, וכתב הר"ם מריקנט צסוף פרשת שלח לך, כשמסתכל צליצית אז מסתכל צשני ליציות שלפניו שצהם עשרה קשרים, רמז להיות, עכ"ל [הר"ם מריקנט]. ואני שמעתי עוד, שכל אחד מהליציות יש צו חמשה קשרים ושמונה חוטין כמנין אחד, וכשמחצר שני ליציות שלפניו להסתכל צהם עולה כ"ו כמנין שם הויה, עכ"ל. ועיין כד הקמח (ערך ליצית).

וצוה"ק (ח"ג, רכו, ע"צ) אמרו, ואית טלית מסטרא דמטטרוין, דאיהו ט"ט, כליל ח"י, צין קשרין וחולין לכל סטרא ה' קשרין לקבל ה' חומשי תורה (והא מקור ללשון השו"ע), ותליסר חולין לקבל תליסר מכילן דרחמי דאורייתא דאתמר צהון צי"ג מדות התורה נדרשת.

עוד אמרו (תיקונים, כו, ע"א) ואינון ה' קשרין לקבל שמע ישראל ה' אלהינו ה', דאינון לקבל ה' נימין דכנור דדוד דהוה מנגן מאליו. ועיין ספר התמונה (סודות שמע ישראל).

וצנהר שלום (טו, ע"א) כתב וז"ל, ה' קשרים דכל כנף, רומזים לחמשה אותיות מילוי דצ"ן, עכ"ל, עיי"ש. ושורש דצריז צשער הכוונות. ועיין ליקוטי הלכות (ליצית, הלכה א).

וצקלקול כתב צערוך (ערך חמר) וז"ל, א"צ, אומרים חכמי הטבע, שיש עקרצים וצונצם חמש קשרים, עכ"ל. וליצית כנגדם. ועיין שצת (סו, ע"צ), ורש"י שם (ד"ה חמשה).

שער אונאה פרק ד'

עשרת אלפים שנות עולם, עשרה דברות, וכל ההקבלות של עשרה כנודע. כלומר תחילת הגילוי של החסד שמתגלה בסוד אברהם הוא הגילוי של העשרה, והוא הטעם ששרה נתנה את הגר לאברהם מקץ עשר שנים כי אחרי עשר שנים הוא גדר של עקרות. והוא גם עשרה נסיונות שנתנסה אברהם, ואולי בהם הוא קנה את מידת החסד הכוללת שהם בשורשן חסדים וגבורות שכולם חסדים כנ"ל.

וז"ש באברהם אחר ששנימול וירא אליו ה' באלוני ממרא והוא יושב פתח האהל כחום היום כי אברהם שהוא חסד וצורת י' אתגלייא בפתח האהל שהוא פי האמה שצורתה י' שהיא עטרה שביסוד: 'פתח' האהל, בחינת 'שער' שהוא אותיות 'עשר', יו"ד. והיא עטרה שביסוד שהיא מלכות דפרטות ולא המלכות הכוללת.

והענין הוא כנ"ל כי ע"י הפריעה נתגלו ט"ז אורות ח' דחסדים וח' דגבורות ושניהם נצטיירו ביסוד עצמו כי היסוד עצמו הוא צורת ו' ארוכה ועטרה צורת י' ונגלית ע"י הפריע' ואז נעשי' י' על ו' וזהו בחי' ט"ז אורו' כנ"ל: יש כאן כמה בחינות, ח' חסדים וח' גבורות שהוא המילה שהיא ביום השמיני, וכן מתגלה ע"י צירופם שהם י"ו, וכנודע ש"י הם בחינת הזכרים דשם הוי"ה, וההי"ן הם הנקבות, ולעיל התגלה ע"י הפריעה י"ה, נמצא כי ביסוד מתגלה כל שם הוי"ה, י"ה י"ו, וה' תתאה היא הכפלה, והוא עומק גילוי שם הוי"ה בשלמותו, והבן.

ומה שכתב ו' על י', הנה היסוד הוא מעל העטרה וא"כ הוא ו' על י', אולם ו' על י' הוא ו"י בחינת יללה, והיינו כי אחר שנימול נעשה י' על ו', שהוא סר של אור ישר דשם הוי"ה שקודם י' ואח"כ ו'.

והמשכיל יבין בסוד טעם היות המילה לח' ימים שהוא רמז לאצילות המלך הח' שהוא הדר הנזכר בכתבי מורי זלה"ה במקומו עיין שם: כמבואר במקומו שז' מלכים מתו ולא היה להם קיום, כדכתיב בכל אחד 'וימלך וימת', אולם המלך השמיני שהוא המלך הדר לא כתוב וימת כי היה לו קיום, ונקרא הדר מלשון 'דירה', ואשתו מהטבאל בת מטרד.

והיינו כי הגילוי שמתגלה במילה, הוא דכנודע דפגם אות ברית קדש לפי דברי הזוהר הוא חמור מכל התורה כולה, ביאור הדבר הוא כי מצד הקלקול הז' מלכים היה בהם פגם שז"ל, נמצא שכל פגם שז"ל הוא חזרה לז' מלכין קדמאין שנשתברו, והתיקון הוא במלך הדר, שהוא המלך השמיני, והוא עומק התיקון שמתגלה בברית מילה, דהיינו שהמלך השמיני שבו נתקן הן אורות הח' חסדים והן אורות הח' גבורות, הוא נקרא מלך הדר שיש לו מקום של דירה, מקום של קיום, וזה נעשה ע"י הסרה של הערלה והפריעה.

יתר על כן מתבאר שהגילוי של אורות ח' חסדים ואורות ח' גבורות הוא גילוי של י"ו שהוא גילוי דשם הוי"ה, מצד המדרגה הזו זה הגילוי של שורש התיקון העליון שמתגלה במילה, שהוא שורש התיקון של ח' חסדים וח' גבורות בבת אחת, שהוא ע"י מלך הדר ואשתו שהוא גילוי של חסדים וגבורות כי אשתו נמי לא מתה, וזה עומק מדרגת היסוד שיש בו הן ה"ח והן ה"ג, שהוא בחינת כ"ל, ואמנם הה"ג ניתנות לנוק'.

ולעיל התבאר עומק גילוי היין שהוא ממתק את הגבורות,

והנה בזה תבין מה שכתב בזוהר ובאדרא על פסוק והוא יושב פתח האהל כחום היום, אמרו שם אתגלייא חסד בפומא דאמה, פי' כי אברהם הוא סוד החסדים כמבואר אצלינו: הזכרנו לעיל שאברהם הוא בחינת ספירת החסד, ומה דמירי בסוגיין הם ה' חסדים שבדעת, והם ב' מערכות שונות של חסדים, אלא שאברהם שעיקר מהותו הוא מידת החסד לכן גילוי ה' חסדים בעטרת היסוד שעיקורם הוא בחסד הכולל לכן זה נקרא שמתגלה אצל אברהם ה' חסדים, אולם בפועל אינם מתגלים בספירת החסד אלא בפומא דאמה שהוא עטרת היסוד, והוא מצד שהיסוד הוא 'כל', שגימט' כ"ל הוא ה' שהם ה"ח שכל אחד הוא י'.

והיינו כי החסדים שבאים בסוד הדעת שורשם בא"א שהוא יומין דאזיל בכולהו, והיינו שהם חסדים שבדעת שיש בהם כח להתארך ממקום המוחין למקום הו"ק, והוא מכח א"א ששורשו גם למעלה בג"ר וגם למטה בו"ק, והוא הטעם שאברהם אבינו שהוא בחינת ספירת החסד מתגלה אצלו החסדים של הדעת, שהוא אברהם זקן בא בימים, כלומר הוא 'האריך' ימים, בסוד א"א חסד דאזיל בכולהו, אולם הגילוי בפועל הוא ביסוד כנ"ל. והנה התינוק כשנולד נולד ערלתו עמו וחופפת על היסוד: כמבואר לעיל שהוא משורש החטא של אדה"ר, והוא מה שהיה מושך בערלתו, שהוא בחינת אריך דקלקול בחינה 'הארכה' דקלקול, והוא מה שהערלה חופפת על היסוד, כלומר היא מסתירה את החסדים, ובעומק היא מסתירה את הדעת שבה הה"ח, והוא משורש החטא שאכל מעץ הדעת דייקא, ולכן ע"י דעת דתיקון הערלה נעלמת.

וכשנמול אתגלייא יו"ד שהוא ראש פי האמה שלו: כנ"ל שע"י המ"ל מתגלה י"ה, שהע' של המ"ל מתגלה הי"ה, וכאן הוא י' לבד כי ה' כלולה ביו"ד, ומתגלה ה' בראש פי האמה בסוד הטיפה שגם נקראת י' כנודע.

שהיו"ד הזו הוא בחי' החסדים העליונים הנקרא אברהם כנודע: ואע"פ שהם ה' חסדים ולא יו"ד, שהם ה"ח וה"ג, אלא שהגבורות בשורשן העליון הם כולם חסדים, אלא שבדעת הם נחלקים לשנים, לחסדים וגבורות, והיינו שהחסדים הם חסדים גלויים והגבורות הם 'חסדים מכוסים', לכן זה נקרא שהם י' חסדים.

כי חסד הוא בגימטריא ע"ב הוי"ה במילוי יודי"ן כי כל י' הוא בחסד: היינו בספירת החסד וכנ"ל ששורש הה"ח שבדעת מתגלים מכח החסד הכולל.

והיינו כי עיקר הגילוי שמתגלה בסוד אברהם אבינו שהוא חסד גימט' ע"ב, הוא מילוי הוי"ה דיודי"ן, כלומר ע"ב הוא שם הוי"ה אלא ששם הוי"ה עצמו לא נאצל ממנו דבר אלא ע"י המילוי, וכהגדרה כוללת מה שנאצל ע"י המילוי הוא בחינת עבר ועתיד, היה ויהיה, כי הוי"ה עצמה הוא הוה תמיד, נמצא כי מה שיש בו בחינה של עבר ועתיד הוא מצד מה שנאצל מהו"ה, והוא בחינת המילוי, ועיין בתחילת הע"ח איך רמזו בשם הוי"ה עצמו היה הוה ויהיה. נמצא כי המילוי דהוי"ה הוא תחילת הגילוי של מה שמתחיל להתפשט מהו"ה, ועוד ע"ב הוא השורש של המילה עבר.

ותחילת הגילוי הוא מילוי דיודי"ן דייקא, והיינו כי תחילת כל גילוי הם עשרה, שהם עשרה ספירות עשרה מאמרות,

⁸ ואמנם הם ח' אורות דגבורה, אך הוא מכח עטרת היסוד שאינה נוק' גמורה, כי היסוד כולו זכר.

והגבורות בבת אחת. וזהו את יצחק כלומר עם יצחק ונמצא שהחסדים שהם ע"ה כמנין הגמ"ל נתחברו עם יצחק שהם הגבורות: והוא שאמר הכתוב 'את יצחק' כלומר עם יצחק, דהיינו שנתחברו החסדים עם יצחק שהם הגבורות, כמבואר לעיל שהמים והיין מתחברים אהדדי.

ואם תדקדק היטב תבין איך בתחלה הגבורות לא היו רק מנין ק"ל שהם ה' היות ה"ג, ועתה כאשר ירדו הג' היות ג' חסדים, ומיתקו את ג' גבורות, נמצאו ח' היות שהם גימטריא יצחק שהוא גימטריא ד"פ ב"ן כמ"ש בהגדה כנגד ד' בני דברה תורה: כלומר הם ה"ח ששנים נשאו מכוסים ורק שלוש ירדו ליסוד ונתחברו עם ה"ה גבורות שביסוד, ואולם הם ממתקים רק ג' גבורות.

נמצא כי יצחק שהוא גימט' ח' הויו"ת שכולל ג' חסדים וה"ג אינו רק בחינת גבורות, בחינת דין, אלא בו יש בחינה שהג' חסדים ממתקים את הגבורות, ואין הדבר כפשוטו דכמו שאברהם הוא חסד יצחק הוא גבורה, וזה מצד התפיסה של היסוד שהוא בסוד מדרגת הדעת, והוא סוד עקידת יצחק שאברהם שעקד את יצחק עי"ז נעשו מחוברים, בזה נעשה המיתוק של החסדים עי"י אברהם ביצחק שהוא הגבורות, דהיינו שאמנם בשורש הם ה"ח אך הגלויים הם ג' שהוא סוד הגמל את יצחק וממתקים את הגבורות ומגלים את נקודת התיקון שלהם.

והוא חיבור ג' חסדים בג' גבורות והם ג"פ ב"ן ב"ן ועוד ב"ן ד' שהוא חיבור ב' גבורות שלא נמתקו: והיינו כי שורש הגילוי של יצחק שהוא גבורה הוא בב' גבורות שלא נמתקו, ובעומק כאשר מתגלים גם הב' חסדים המכוסים, אזי ממתקים כל ה"ה"ג, ומתגלה חיבור שלם של חסדים וגבורות, ונעשים עשרה, בסוד כי וירא ה' כי סר לראות, ס"ר הם עשרה היות שם י' פעמים כ"ו.

ואמנם לפי שהע' אורות נגלו תחלה ואח"כ הח' אורות הסתומים בשליש העליון לכן חלקו רז"ל תיבת הגמ"ל לב' תיבות מ"ל הם ע' אורות מגולין וה"ג הם ח' אורות הסתומים ולהיותן עליונים נזכרו תחלה ה"ג והע' תחתונים נזכרו באחרונה מ"ל ועיין בדרוש אברהם ויצחק ויעקב ויוסף שם בארנו הפסוק פירוש אחר ע"פ הקדמה זו:

פרק ה'

גבורות עם ע' החסדים, והיינו כי אז נעשה מיתוק שלם בג' גבורות, ויוסף הוא מדרגת יסוד, שאצלו מתגלה תוקף מיתוק הגבורות ביסוד, כלומר אצל יוסף מתגלה שורש הדעת כי יסוד עליון הוא דעת דתחתון כנודע, והוא עומק דברי הגמ"ל² 'דדא ביה כולה ביה', 'דעת קנית מה חסרת', וזה עומק כל שער דידן ועומק היכל דידן שהוא היכל ז"א שהוא ירידת החסדים ומיתוקם בסוד דעת, שהיסוד הוא הסיפא של תוקף הדעת. והס"ף דיוסף שהוא גימט' ק"ם הוא בחינת 'תקומה' לגבורות מכח החסדים, הוא עומק השמועה המתבארת בדברי הרב. והנה נחלקים י"ו לבד שהם האורות הבאים ע"י הפריעה לכן נרמזו בב' אותיות ראשונות יחד, והס"ף שהם אורות הבאים ע"י מילה הם נרמזו באחרונה בב' אותיות אחרונות ס"ף, נמצא כי יוסף הוא בחי' הארת של החו"ג שהם ו' הויו"ת גימטריא יוסף:

אולם כאן מתבאר שהיסוד מצרף את החסדים והגבורות יחד, בבחינת 'כי כל בשמים ובארץ', שמצרף שמים וארץ, והיינו כי בדעת ה"ה והה"ג הם יחד, ואח"כ כשמתפשטים הם נפרדים, אולם חוזר היסוד ומחבר את הכל בבת אחת, והבן.

והוא מה שנתבאר לעיל², שיש ב' ראשיות, כלומר יש התפשטות מכתר עד מלכות וחוזר בסוד אור חוזר, ויש את כח ההתפשטות של הדעת שמתפשט עד יסוד וחוזר, בסוד 'עד זומם' שהוא אור שלא מגיע לתכליתו וחוזר לעילא. והיינו כי מדין מדרגת הספירות בסוד 'כלל ופרט וכלל' מתגלה כך, שהכלל העליון הוא כתר, והכלל התחתון הוא מלכות, אך מדין תפיסת הדעת דכנודע הוא עומד במקום הכתר, הוא הכלל העליון והחו"ג מתחלקים ממקום הבינה וחוזרים ומתחברים במקום היסוד שהוא הכלל התחתון, והיינו כי היסוד מגלה שהמלכות היא עטרת היסוד עצמו, כלומר מתגלה שהמלכות היא חלק מן היסוד עצמו, והוא עומק מהלך הדעת שהתבאר בס"ד בהיכל ז"א, שהוא סוד הדעת שהוא נשמת ו"ק, וזו תפיסה של מלך הדר, שהוא סוד עלמא דתיקון שבו אנו נמצאים, דכנודע דבו' מלכים שמתו לא היה מתקלא ובמלך הדר נעשה תיקון המתקלא. ולקמן בהיכל הנוק' מתגלה מהלך של מכתר עד מלכות.

גם בזה תבין ענין פסוק ביום הגמל את יצחק דדרז"ל על המילה וחלקוהו התיבה לב' תיבות ואמרו ה"ג מ"ל שעשה משתה ביום המילה: והוא רמוז ה"ג גימט' ח' שהוא מ"ל ביום השמיני. והענין הוא כי הגמ"ל גימטריא ע"ח שהם כל ג' חסדים שלימים מגולין וגם שלישי המכוסה שבין כולם הם ע"ח אורות המתגלין ביסוד ע"י פעולת המילה (שהם מ"ל) וכריתת הערלה שהם ג' חסדים ג' הויו"ת פשוטות כ"ו כ"ו כ"ו גימטריא הגמ"ל, ואלו מתגלין ע"י מילה שהם מ"ל מן הגמ"ל, וע"י נתגלו ע"ח אורות כמנין כל תיבת הגמ"ל: כלומר ע"י כריתת הערלה נתגלו ע' אורות וע"י הפריעה נתגלו ח' אורות דשליש עליון דת"ת כמבואר.

וביאר הכתוב היכן ניגלו ע"ח אורות אלו, ואמר שנתגלו ביסוד ונתחברו עם הגבורות אשר שם כנ"ל הנקרא יצחק: והיינו כי מיתוק הגבורות הוא או בראשית שהוא בחכמה בסוד בחכמה אתברירו או באחרית שהוא ביסוד, ששם הגבורות, ובאים ע"ח אורות דחסדים וממתקים אותם, ומצרף את החסדים

גם בדרוש הנ"ל יובן ענין מכירת יוסף שגנבוהו אחיו השבטים ומכרוהו למצרים גם ענין גנב וגזלן מהם ענינם, הנה יוסף הוא בחי' היסוד דז"א כנודע: יוסף גם כן בבחינת זכר כמו הז"א. וסבת קריאתו כך הוא כנ"ל, כי יסוד הוא ו' והעטרה הוא י' והוא לסבת היות שם הארת הח' (חסדים) העליונים שבשליש המכוסה וממתקת לח' אורות הגבורות ושניהן י"ו מיוסף: ח' הוא מלשון חטא, אולם ביחס לגבורות הוא שורש החטא, וביחד לחסדים הוא בחינת חיטוי, שמחטא את החטא, בסוד 'ויחטא את המזבח', שהוא מלשון חיטוי וטהרה. והוא היחס של חטא ליוסף שהוא היה בבחינת היסוד כנודע.

ושאר האורות התחתונים שהם ע' חסדים וע' גבורות הנמתקים עם החסדים הם ק"ם כמנין ס"ף מן יוסף שהוא כמנין ג' חסדים וג' גבורות שהם ד' פעמים ב"ן: כאן הרב מצרף בגימט' את ע'

² בדרושי הצלם.
³ נדרים מא.

בן אוני הוא כאשר עדיין לא נתגלו החסדים המכוסים, כי אז אי מיתוק הגבורות גורמים למיתה, אך השם בנימין הוא כאשר מתגלים החסדים וממתקים את כל הגבורות.

ואמנם כאשר האם מסתלקת הוא גורם לגילוי החסדים, וכאן אצל רחל הסילוק שלה הוא בחינת מיתה ואינו גילוי ולכן נקרא בן אוני, והיינו כי סילוק רחל היה מדין מיתה ולא מדין תחילת גדלות הבן, ולכן אז התגלה הגבורות בתוקף גבורתו, ולכן קראה לו בן אוני.

זכינו בס"ד לסיים את כל היכל ז"א, שהוא עלמא דידן בחינת 'שית שנין הוי עלמא', והודגש שעיקר המהלך הוא משרש הדעת, כי אמנם הז"א הוא ו"ק, אך נשמתו הוא הדעת, נשמת ו"ק, והיינו כי חיצוניותו הוא ו"ק אך נשמתו הוא הדעת, ויסוד הדבר הוא כמאמר חז"ל תפילה בלא כוונה היא כגוף בלי נשמה, דהיינו כי כל תפיסת ז"א יש בו תפיסת גוף בערכין ותפיסת נשמה, בתפיסת גוף הוא ו"ק, אולם בתפיסת נשמה הוא 'דעת', כלומר תפיסת התיקון בחיצוניות הוא ו"ק שהוא צירוף כל המדרגות לגוף אחד לעומת מה שהיה בשבירה שהיו בבחינת רשות הרבים, אולם מצד התפיסה הפנימית הוא דעת. ביחס של 'עבודה', יש דרך המוסר שהוא עבודה על המידות, עבודה על כל מידה בפרטות, זו עבודת ו"ק, עבודת 'גופא', בערכין, וגם בחיצוניות הזו ימי שנותינו קצרים ולואי שנוזה לסיים עבודה זו, והוא תיקון המידות מיניה וביה, אולם יש עבודה פנימית עליונה וזה מתגלה בחסידות וכן בטלז וכדומה, שהיא עבודה דרך הדעת, והיינו כי הדעת משנה את המידות, והיינו כי מוח שליט על ליבא' אינו בפעולות חיצוניות גרידא כי מוח אינו כפשוטו אלא הוא מוח במדרגת הדעת, בסוד 'יודעת היום והשבות אל לבבך', כלומר היא תפיסה בחכמה ותפיסה בעבודה, בבחינת 'שכל שבלב' מוח שבלב, בחינת 'מדבר אל ליבי', בחינת 'ידיעת' הלב, והוא סוד פשוט נבילתא בשוקא, שהיא עבודת הדעת בבחינת הדעת המתהפכת, שכך הוא הופך את המידות, והיינו כי אמנם יש כמה מדרגות הדעת שהיא דעת דהבדלה ודהכנעה ודחיבור אולם שורש עבודת הדעת הוא בסוד דעת המתהפכת, כי יסודה היא דעת שהופכת את המידות, ואמנם מקומה הוא למעלה מן הג"ר, אך היא שורש הדעת שהיא נשמת ו"ק, ונמצא כי שורשי כל העבודה הן דחיצוניות והן דפנימיות הוא ע"י הדעת מדרגת הדעת, והבן. השתדלנו לבאר כמה שזיכה אותנו הבורא, אבל הסוגיות הם רחבות ועמוקות עד אין קץ, והגדרת השיעורים האלה הם בגדר עיון קל, והזכרנו ברמיזה שורשי כל העבודה כולה, אולם עיון כדבעי בע"ח הזמן לא יכלה, וימי שנותינו שבעים שנה ואם בגבורות שמונים שנה.

עץ חיים בעיון 599 שער אונאה פרק ד
מספר שיעור בקול הלשון 42264433

כלומר אע"פ שיש הבחנה שונה ל"ו מהס"ף, מ"מ הרב מצרפם יחד לג' חסדים שלמים שממתקים לג' גבורות שלמות שם ו' הויו"ת.

וכאשר גנבוהו אחיו כבר נודע כי ההפרש בין גנבה לגזילה הוא כי גניבה בהסתר וגזילה בגלוי, ואע"פ שהם גנבוהו כולו שהם כל ג' חסדים והגבורות יחד המכוסים והמגולים, עכ"ז לא גנבוהו רק השליש העליון בסתר, לפי שעיקר הפגם של אחיזת הקליפות בחסדים הוא למעלה בשליש עליון המכוסה, כי בחסדים התחתונים דרכם לאחוז בהם כי שם גזילה בגלוי לכן דרכם להתאחז שם כמבואר אצלינו בסוד חטא עץ הדעת טו"ר, ועיקר הפגם הגדול הוא באחיזה בשליש עליון המכוסה אשר זה נקרא גניבה בהסתר, לכן אע"פ שנגנבו ב' הבחינת שהם גניבה וגזילה, עכ"ז הכל נקרא בשם גניבה, כמ"ש כי גונב גנבתי מארץ העברים ב' גניבות, לפי שעיקר הפגם הוא במכוסה, ואחר שנגנבו ב' בחינות הנ"ל מכוונו למצרים הם הקליפות ואז חזר האבר הקדוש הנקרא יסוד להתלבש בערלה וז"ס המכירה למצרים עון פלילי שהיה במכירת יוסף כנזכר בזהר דאפילו ברית קיימא בגו סטרא אחרא כי נאחזו הקליפות שהם הערלה ביסוד העליון ח"ו: כלומר הגניבה היא של כל הג' חסדים, והנה הגניבה הוא בסתר שלא יראני אדם, וא"כ הגניבה היא רק בשליש עליון דת"ת המכוסה, משא"כ הב' חסדים וב"ש הם בגדר גזילה, שהוא בגלוי, אלא שמבאר הרב שכיון שעיקר הפגם הוא בשליש עליון של ת"ת שאין אחיזת הקליפות שם וזה גודל הפגם בגניבה לכן נקרא הכל גניבה, ואע"פ שהרוב הוא גזילה, יתר על כן לשון גניבה בתורה כולל גם גזילה.

ועומק הפגם היה בכך שהורידו את שלישי העליון דת"ת המכוסה לקליפת מצרים בחינת מצרים הגמורים שהוא מקום הערוה, והיינו שיוסף שהוא יסוד חזר להתלבש בערלה, והוא ניסיון אשת פוטיפר, והוא הנאמר שם כי אם הלחם אשר הוא אוכל, שהוא אכילה בבחינת 'אכלה ומחתה פיה', והוא כי לח"ם גימט' הגמ"ל, זה כנגד זה, כלומר הורידו את הג' חסדים שהם הגמ"ל שהם ע"ח חסדים למקום הקליפות.

נלעד"ה אפשר שלזה אמרה רחל כאשר ילדה את יוסף שאמרו רז"ל שנולד מהול, יוסף ה' לי בן אחר, ר"ל כי כבר נמתקו ביוסף שהוא יסוד, ג' גבורות שלמים עם ג' חסדים מגולים, כי גם הש"ע דת"ת הוא מגולה, ולא נשאר כ"א ב' גבורות בלי מתוק שהם בן אחר, שהוא מנין ב' הויו"ת פשוטות של ב' הגבורות: כלומר יוסף שנולד מהול הוא נולד עם המיתוק של כל הג' גבורות, כחשבון דברי הרב, וכאשר יוסף לה ה' בן אחר' אזי יהיה מיתוק שלם של כל הה"ג כי כל החסדים גם החסדים דחסד ודגבורה יהיו מגולים, והוא כאשר האם אינה רובצת ועולה ויסודה בדעת דז"א שאז כל החסדים מתגלים, וכפי שהתבאר בחזרת שחרית, ובתוספת שבת, אלא שבחזרת שחרית הוא מדין גדלות הז"א שמתחיל לגדול ולכן האם עומדת מלרבוץ, שהוא גילוי מצד 'מהות', לעומת הגילוי של החסדים מדין תוספת שבת שהוא מצד עליה של הנה"י לחג"ת שגורם לריבוי אורות ולכן מתגלים על אף כיסוי עטרת היסוד דאמא בחזה דז"א, שהוא גילוי מצד 'כמות'.

ו'בן אחר' הוא 'בנימין', שאותיות ב"ן בקרבו, ומה שקראה לו בן אוני הוא כי עדיין לא היה מיתוק של הב' גבורות, כי בן אוני הוא מקום הקלקול, שהוא מדרגת המיתה כי מתה בלדתה אותו. אולם יעקב קרא לו בנימין, בן ימין, שהוא מצד ב' חסדים העליונים המתגלים שהם בחינת ימין, ואזי הם ממתקים כל הגבורות כולן, נמצא כי ב' השמות בן אוני ובנימין נכונים, כי

עשיית הכלים וזיכוך הנפש

על התורה

על העבודה

להלן יתבאר שהמשך של הקו מתלבש תוך א"ק, והיות ואין הא"ק דצוק צאין סוף כמו שיבאר להלן, רק יש חלל זינו לצין האין סוף, נמצא שראש הקו עומד צא"ס ומתפשט בחלל והמשכו מתלבש צא"ק.

ובהגדרה הברורה הרי שיש לקו ג"ר וו"ק (ו"ק אומיות קו) והו"ק של הקו מתלבש תוך הא"ק והג"ר נשאר מגולה ולא מתלבש וכמו כל מדרגה שהג"ר שזה מגולה והו"ק שזה מתלבש בתחתון *

* זה לשון הדברי שלום: נמצא דראש הקו הדבק צא"ס הוא בתוך חלל עיגול הא"ס ואינו תוך עיגול א"ק, שעיגולי א"ק הם מרוקנים מעיגול הא"ס והקו הוא דצוק צא"ס, והוא כדמיון מ"ש בשער ג, שער סדר אצילות פ"א שז"ת דמלכות דא"ק נתלבשו צא"א שהוא כתר דאצילות וצחינה זו נקראת ע"י והג"ר שלה נשאר צמקום צעולם העליון יע"ש והמשכיל יצין וילמד עליון מתחתון, וצלשם (אות כב) כתב זה לשונו: צעניינו צחי, הקו אשר ישנס צו כל צחי, הו"ק כמו שיתבאר, (וכן גילוי בהצמצום הוא בח"י המלכות שבו והרי הוא בחב"י ז"ת), הנה הוא צחי, הו"ק צענך ראשית גילוי ויציאתו מאור א"ס המקיף. שהוא צחי, הג"ר צענך.

**ואז המשיך מן
אור א"ס קו א'
ישר מן האור
העגול שלו
מלמעלה למטה
ומשתלשל ויורד
תוך החלל ההוא
כזה.**

לעולם כל ו"ק מוגדר כמושג וג"ר מוגדר כאינו מושג. שורש הדברים נעוין בג"ר ובו"ק דקו, שהג"ר דקו מקומו בחלל ומחמת כן הוא נסתר ונעלם. לעומת זאת הו"ק דקו מתלבש בא"ק ומושג. ומכאן משתלשלים הדברים לתתא בכל מדרגה שהג"ר דידה לא מושג והו"ק מושג. פעמים רבות האדם מנסה להשיג מדרגה מסויימת ולא עולה בידו. הטעם והסיבה לכך בכללות יכולה להיות משתי פנים, או מחמת חסרון כלים או מחמת אי אפשרות להשיגה.

שורש שתי הסיבות הללו נעוין בשתי המדרגות של ג"ר וו"ק (דקו). הו"ק מצד עצמו ניתן להשגה, אלא שצריך להכביש אותו במלבושים שונים על מנת להשיגו וכדחזינו בו"ק דקו המתלבש בא"ק. לעומתו הג"ר בלתי ניתן להשגה, ולא רק מחמת שהג"ר דקו לא מתלבש בא"ק, אלא גם מחמת כך שהוא נמצא במקום החלל ויש מניעה להשיגו.

על פי הדברים הללו ישכיל עובד ה' באמת להבחין בין מניעת השגה אחת לחברתה. כאשר נתקל עובד ה' בקושי מסויים בהשגת מדרגה מסויימת, עליו לבדוק האם אכן ראוי הוא לעלות בהר ה' להשיג את אותה מדרגה, וחסרונו אינו אלא חסרון כלים גרידא החסרים לו, או שמא מדרגה זו עברו בלתי מושגת מחמת שאינה לפי ערכו.

הנפקא מיניה היא כיצד לעבוד בעת בה האדם מתקשה בהשגת מדרגה כל שהיא. דאם החסרון הוא רק חסרון כלים עליו להשקיע בקניית הכלים הנצרכים להשגת אות המדרגה. אולם אם יש חסרון השגתו נובע מחמת שאין המדרגה לפי ערכו וסיבתה כדוגמא עביות נפשו שבלתי זוכה, אזי לא יועיל קנין וריבוי כלים, היות ועברו מדרגה זו היא ג"ר ועליה מעפיל ומסתיר החלל ומונע את הגילוי, ואזי עבודתו להסיר את אותה מניעה ולזכך את עצמו על מנת להשיג את המדרגה אליה הוא כוסף*.

דוגמא לדבר, אדם הנכנס ללימוד על סודות הנסתר, שישנם דברים אותם הוא יכול להבחין ורק חסר לו את הכלים להבנת הסוגיות, ואזי עליו לעמוד לקנות את אותם כלים ומושגים חדשים. אולם ישנם נקודות התלויות בהבנת דליבא וכל עוד לא יזכך נפשו לא יועילו כל פעולותיו וקנייניו, ובאותה העת עליו לעמוד לזיכוך נפשו על מנת שיוכל לעלות בהר ה' ולכנס לאותה מדרגה².

ומאידך, פעמים האדם עמל בזיכוכים וסיגופים ואכן נפשו הולכת ומזדככת, אולם חסר לו את הכלים הבסיסים ללימוד תורת הנסתר כאשר הוא חסר ידע בסיסי, ואזי על דרך כלל לא יועיל לו כל עבודתו ומדרגתו הגבוהה אם לא שיישב ויקנה את הכלים הנצרכים ללימוד תורת הנסתר³.

ועל זה נאמר: ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם. ועל כן על עובד ה' להתבונן ולהבחין מהי סיבת העדר השגתו, ולא יעריב בין הדברים, ובכך ידע את דרכי עבודתו.

* בלשון נוספת זה מוגדר כהמשכת היצוגיות ופנימיות אשר כל דבר נעשה בעתו ובזמנו, וכדוגמת יום כיפור, שבערב יום כיפור ממשכים היצוגיות ובוים כיפור הפנימיות. המשכת היצוגיות היא עשיית הכלים, והמשכת הפנימיות זה המשכת האור ונעשה על ידי זיכוך.

² וכתב במגן אברהם (טריסק) פרשת חיי שרה זה לשונו: מצד שהאדם נתלבש בגוף בעולם הגשמי הסותם ומונע ממנו אור החשגה וצריך זיכוך רב לזכך את גופו וחומר, על כן לאו כל אחד יכול להשיג במדרגות הגבוהים והנעלמים שהם בבחינת במופלא ממך אל תדרוש ובמקומו ממך אל תתקור ואך במה שהורשית 'התבונן' (הגינה יג)... האדם המלוכב בגוף הגשמי ורוצה להשיג באתר המופלא ממנו זה היא הסיבה מה שנופל לגמרי ממדרגתו שהיא בחינת מיתה כי כל מאן דנחית מדרגא דיליה קרי ביה וימת

³ זולת מקרים מיוחדים שמחמת מסירות הנפש נגלה לו האור האלוקי בקרבו וזכה לקבל את הכלים משמיא. אולם אלו הם מקרים נדירים של גילויים וכדוגמת גילוי אליהו שיבוא וילמדו מה שאינו יודע. אכן על דרך כלל בנין הכלים לא נעשה מכוח מסירות נפש, אלא בכוח מסירות ועמל התורה, ואת הכלים לאותה ההארה עבודת האדם לבנות בעצמו, וכדחזינו שהשפעת שפע שורשה בקו היוצא מהאין סוף לעומת הכלים ששורשם בצמצום, והיינו שהכלים שייכים לסילוק האור ולפעולת התחתונים. ועיין שער ההקדמות (הקדמה ד), שבמבאר שכל המציאותה כולה אינה אלא שתי בחינות והם אורות וכלים, וכל המדרגות הם בערכין הללו. והיינו בעומק שיש בורא ונברא, והנברא עבודתו בכלים והאור מגיע מצד הבורא. ועל כן עבודת הנברא לעשות כלים, ולאחר מכן לגרום להשפעת האור על ידי זיכוך נפשו.